

Veliki pajesen (*Ailanthus altissima*)

Opis: Listopadno drevo iz družine pajesenovk (*Simaroubaceae*), ki v višino zraste do 27 metrov. Skorja je gladka in sivkasta. Listi so premenjalno razvrščeni, dolgi do 90 cm, goli, pernato sestavljeni, s kratkopoljcatimi širokosuličastimi lističi. Lističi imajo pri dnu 2–4 žlezne zobce. Drevo je dvodomno. Cvetovi so majhni, združeni v velika, gosta, pokončna socvetja. Poleti se na ženskih drevesih razvijejo enojni krilati oreški, ki imajo na sredini po eno seme. Oreški postopno odpadajo z drevesa do naslednje pomladi (Kus Veenvliet et al., 2019). Listi, moški cvetovi in mladi poganjki imajo močan, neprijeten vonj.

Podobne liste imata tudi tujerodna octovec (*Rhus typhina*) in črni oreh (*Juglans nigra*), od domorodnih vrst pa je nekoliko podoben veliki jesen (*Fraxinus excelsior*). Lističi octovca so nazobčani. Skorja mladih vej je prekrita z dlačicami. Soplodje je pokončno in ob zrelosti rdeče. Lističi črnega oreha pri dnu nimajo žleznih zobcev. Plod je kroglast, 5 cm širok, z zelenim ovojem. Plod velikega jesena je prav tako krilati orešek, vendar je seme pri dnu oreška in ne na sredini kot pri velikem pajesenu.

Veliki pajesen (*Ailanthus altissima*) – sestoj
Foto: arhiv Zavoda Symbiosis

Veliki pajesen (*Ailanthus altissima*) – zobci na lističih
Foto: arhiv Zavoda Symbiosis

Domovina: Območje naravne razširjenosti obsega severovzhodni in osrednji del Kitajske ter sever Vietnam (Weeds of Australia; Humar 2016).

Stanje v Sloveniji: Veliki pajesen je v Sloveniji močno razširjen, predvsem v Ljubljani in nekaterih drugih večjih mestih, na Obali, v Vipavski dolini ter v Posočju.

Habitat: Uspeva na gozdnih robovih ter v presvetljenih gozdovih (tudi v obrečnih gozdovih in skalnatih pobočjih). Pogost je tudi na ruderalnih rastiščih, predvsem vzdolž cest in v mestih ter tudi ponekod na zaraščajočih kmetijskih površinah (Weeds of Australia).

Pot vnosa: Veliki pajesen so v Sloveniji že konec 19. stoletja ponekod namerno sadili ob cestah ter na kraških goličavah. Semena se razširjajo predvsem z vetrom, lahko pa tudi z vodo po potokih in rekah (Humar, 2016).

Vplivi: Veliki pajesen lahko na ruderalnih in naravnih rastiščih bujno odganja iz plitvih korenin. Kjer je številčen, vpliva na zmanjšanje domorodnih rastlin, predvsem zaradi senčenja, pa tudi zaradi

alelopatskih spojin, ki jih drevesa sproščajo v tla in zavirajo rast drugih rastlin (Weeds of Australia). Še posebej invaziven je v toplejših predelih z milejšimi zimami (Obala, Vipavska dolina, velika mesta). Prisotnost velikega pajesena sicer povečuje številčnost nekaterih členonožcev, vendar zmanjša njihovo vrstno pestrost. Na splošno bi veliki pajesen lahko vplival na prehranske verige v tleh in vodil v pospešeno mineralizacijo organskih snovi in tako potencialno favoriziral nitrofilne rastlinske vrste v podrasti (Humar, 2016).

Literatura:

Kus Veenvliet, J., P. Veenvliet, M. de Groot & L. Kutnar (uredniki), 2019. Terenski priročnik za prepoznavanje tujerodnih vrst v gozdovih. Druga, dopolnjena izdaja. Gozdarski inštitut Slovenije, založba Silva Slovenica.

Humar M., 2016. Izkoristek svetlobe in vode pri invazivnem tujerodnem velikem pajesenu (*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle) in domorodnem malem jesenu (*Fraxinus ornus* L.). Magistrsko delo. Ljubljana, Univ. v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, 2016. Dostopno na: http://www.digitalna-knjiznica.bf.uni-lj.si/biologija/md_humar_maja.pdf [21. 10. 2019]

Weeds of Australia, Biosecurity Queensland Edition, *Ailanthus altissima*. Dostopno na: https://keyserver.lucidcentral.org/weeds/data/media/Html/ailanthus_altissima.htm [21. 10. 2019]

Povzeto po: Kus Veenvliet, J. in P. Veenvliet, 2019. Opisi izbranih invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo. Poročilo naloge: Materiali za ozaveščanje o invazivnih tujerodnih vrstah. Izvajalec: Zavod Symbiosis, so.p. Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor.